

VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN MOLENAARS



10 Jaren
draaiende
molens



GILDE
BRIEF

DE GILDEBRIEF

MEDEDELINGENBLAD
VAN HET GILDE VAN
VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF VERSCHIJNT
4 X PER JAAR. DE OPLAGE
IS 1100 EXEMPLAREN
REDACTIE: G.J. POWW

SECRETARIAAT:
HET GILDE VAN VRIJWILLIGE
MOLENAARS, POSTBUS 1372
1500 AJ ZAANDAM

POSTGIRO 2144780 T.N.V.
HET GILDE VAN VRIJWILLIGE
MOLENAARS TE NAARDEN



Versierde molen aan de Zaan.

(1883)

BIOTOOPWACHT :	E. SMIT, ACACIALAAN 41, 1521 EK WORMERVEER TEL. 075 - 283123
GILDE-VERZEKERINGEN :	E. ZWIJNENBERG, NIC. BEETSKADE 40, 1817 EB ALKMAAR. TEL. 072 - 125682
BLIKSEMAFLEIDERCONTROLE :	N.J. VAN WEELDEN, JAC.VAN BEIERENLAAN 19 2613 HV DELFT. TEL.: 015 - 135958
LEDENADMINISTRATIE :	MEVR. E.N. POWW-SCHIPPER, ZWARTEWEG 70, 1412 GE NAARDEN. TEL. 02159 - 45428

VRIJWILLIGE



HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

VAN DE REDACTIE

Gelijktijdig met deze Gildebrieff heeft U een uitgebreid rapport ontvangen betreffende de molenbiotoop.

Het Gildebestuur heeft gemeend iedere vrijwilliger dit rapport toe te zenden omdat het ons aller belang is. De omgeving van de molen is zeer belangrijk voor haar behoud en functioneren.

Dit rapport is in eerste instantie bedoeld om toe te zenden aan al die instanties, die van doen hebben met het maken en controleren van bestemmingsplannen t.b.v. stedenbouw of aanleg van industrieterreinen.

Door de steeds voortschrijdende verstedelijking van ons land komen en zijn reeds veel molens in de verdrukking.

Het is bijna een neventaak van iedere vrijwilliger, en zeker diegenen, die een molen beheren of bemalen, om op te letten wat de plannen zijn rond zijn of haar molen. Wie van ons heeft wel eens uit louter interesse een bezoek gebracht aan het Gemeentehuis en heeft daar inzage gevraagd van het bestemmingsplan voor die sector in de gemeente, waar de molen staat?

Doe dit eens. Het kan zeer onthullend zijn en de redactie spreekt uit ervaring.

Dit rapport nu geeft reeds veel informatie over deze kwesties, maar is natuurlijk altijd door de vele ambtelijke verbindingen een moeilijk leesbaar stuk.

Om nu hier aan tegemoet te komen hebben we de opsteller van dit rapport en tevens de voorzitter van het Gilde bereid gevonden om betreffende deze moeilijke materie een Informatie te schrijven, wat uiteindelijk geworden is een handleiding voor het ondernemen van actie als dat eventueel nodig mocht zijn.

Deze Informatie is reeds zover, dat er al aan gewerkt wordt door de drukker, dus zult U deze handleiding binnen afzienbare tijd ontvangen.

Tezamen met het rapport "De inrichting van de omgeving van molens" heeft een iedere vrijwillige molenaar materiaal genoeg in huis om bij bedreiging van de molen direct actie te ondernemen.

CONTRIBUTIE 1983 en VRIJWILLIGE ONGEVALLENVERZEKERING 1983

In de kleine enveloppe, geplakt op deze zending, treft U 1 of 2 acceptgirokaarten aan. Als U lid-in-opleiding of geslaagd lid bent, treft U er 2 aan, onze donateurs en speciaal donateurs slechts één.

Op het rechtergedeelte van de kaart is aangegeven, welke kaart voor contributie en welke voor de verzekering is bestemd. Ook staat op het rechterdeel van de contributiekaart hoeveel het minimumbedrag is.

U hoeft nu alleen het bedrag in te vullen, Uw postrekening of bankrekening te vermelden en Uw handtekening te plaatsen.

Op de kaart van de VRIJWILLIGE ONGEVALLENVERZEKERING staat onder Uw lidnummer nog vermeld : geb.dat. Wilt U daar Uw GEBOORTEDATUM vermelden?

Mogen wij rekenen op een spoedige betaling?

F. Gundlach, penningmeester



VROLIJK
KERSTFEEST

MOLEN ZATERDAGEN

Vooraf dank zij U, vrijwillige molenaars, draaien weer regelmatig vele molens en is de MOLEN als actief nationaal landschapskenmerk in de aandacht gebracht. Hoogtepunt van de molen-presentatie is de Molen-Fietsdag, die landelijk georganiseerd, algemene bekendheid kreeg.

Maar daadwerkelijke steun voor het molenbehoud blijft onvoldoende :

de molenorganisaties tellen tezamen slechts een 12.000 leden.

Nu contributie- en subsidie-inkomsten verminderen is het dringend noodzakelijk, willen wij de circa 1.000 molens in ons land behouden, om ze meer in de aandacht en dichterbij een groter publiek te brengen opdat begrip voor molens en molenbehoud een breder draagvlak krijgt.

U zoudt daartoe een grote bijdrage kunnen leveren door naast het draaien de bezoekers op te wekken om bij te dragen aan het molenbehoud.

Wij stellen daarom het volgende voor en roepen Uw medewerking in om :

- a) zoveel mogelijk te draaien op alle eerste Zaterdagen van Mei t/m September
Start 7 mei 1983, de Nationale Molen-Fietsdag
- b) met een landelijk signaal, een duidelijke vlag of wimpel aan te geven dat de molen bezocht kan worden
- c) de bezoeker actief te bewerken met informatie en documentatie-materiaal over molens en molenbehoud en om hun steun voor en lidmaatschap te verkrijgen van nationale of regionale molenorganisaties.

In de praktijk draaien juist op Zaterdagen de vrijwillige molenaars op hun molens ; draaidagen zijn regionaal echter verschillend geregeld. Een uniform systeem van draaien en toegangs-aanduiding leent zich voor algemene publicatie, krijgt gemakkelijk bekendheid en zal, meer geïnteresseerden, gespreid naar de molens voeren.

Deelname is uiteraard net zo vrijwillig als bij Nationale Molendag : draait U in de zomer, dan bij voorkeur op de eerste Zaterdag van de maand !

Het bestuur van het Gilde staat geheel achter ons voorstel en meent dat wij, in het belang van het molenbehoud, dit beroep op U mogen doen.

Op de Molencontactdag werden de molenorganisaties over bovenstaand voorstel ingelicht, terwijl alle molen-eigenaren middels een rondschrijven om medewerking worden verzocht.

Via media als radio en T.V. en landelijke organisaties zal bekendheid aan het systeem van Molen-Zaterdagen worden gegeven.

Bij grote acties, welke in 1983 mede n.a.v. het 60-jarig bestaan van onze vereniging door A.V.R.O. en A.N.W.B. worden georganiseerd, zal de noodzaak van molenbehoud extra publiciteit krijgen. De landelijke Molen-Zaterdagen bieden de mogelijkheid hieruit munt te slaan !

Onze vereniging heeft een speciale folder in bewerking waarin opgewekt wordt tot steun aan het molenbehoud en waarmee men zich als lid kan opgeven, hetzij van onze, hetzij van regionale molenorganisaties. Deze zal vanaf Januari beschikbaar zijn ; hij kan ook voorzien worden van inlegvel voor plaatselijke of regionale steunverwerving.

Wij vertrouwen op Uw medewerking te mogen rekenen : Uw commentaar zal op prijs gesteld worden.

ZALIG
KERSFEEST



Dr. Ir. R. van de Waal

Voorzitter "De Hollandsche Molen"

VEILIGHEID OP DE MOLEN

De laatste keer waren we gebleven op de steenzolder. We gaan nu weer een stap lager naar de maalzolder.

Hier is weinig gevaar te duchten of het moeten de lui luiken zijn, maar dat geldt voor iedere zolder, dus hier waren we al voor gewaarschuwd. Eén punt wil ik nog even aanstippen en deze geldt niet alleen voor deze zolder, maar is afhankelijk van hoe de constructie is in de desbetreffende molen. We doelen hier op de reguleur, indien aanwezig. Moet men om reden van smeren of een andere klus dicht bij dit onderdeel zijn, zet dan de molen stil of let erg goed op. De riem, waarmee de reguleur wordt aangedreven grijpt nogal makkelijk de haren en geplukt staat men er snel bij. Komt men te dicht bij de reguleur zelf : een klap van zo'n reguleurgewicht zet lekker door, dus blijf uit de buurt of zet de molen stil. Daar de maalzolder toch gelijkvloers ligt met de stelling of begane grond zullen we nu naar buiten gaan om eens te kijken, waar hier de pechduivel op de loer kan liggen.

Veiligheid op de stelling en molenerf

Als eerste geldt hier natuurlijk de aanwezigheid van de onverzwakte waakzaamheid voor het rondgaande wiekenkruis tijdens het malen.

Al vele malen heb ik in diverse publikaties gelezen, dat men ter beveiliging van de eventuele 'bezoekers' dat deel van de stelling moet afzetten, waar het wiekenkruis rondgaat. Ik vraag me echter af, is de 'molenaar/vrijwilliger' dan zo weinig waard, dat het daar niet voor hoeft ?

Ik stel dan ook zonder meer : Een malende molen zonder beveiliging tegen door het wiekenkruis lopen mag niet voorkomen !

Zelfs niet als men alleen op de molen is. Het simpele feit, dat men over het touw of langs de beveiliging moet stappen, is steeds een signaal : Let op, men betreedt een ruimte, die extra attentie verdient.

Vroeger was dit punt van veiligheid met name genoemd in de veiligheidswet van 1915, die in wezen nog steeds van kracht is en in die wet staat bitter weinig, wat betreft windmolens. Maar als men op het hoofdkantoor voor arbeidszaken in Den Haag de ongevallenstatistieken van de laatste 20 jaar van de vorige eeuw eens jaar voor jaar doorloopt, komt men regelmatig drie tot vier vermeldingen tegen van :

'Molenaarsknecht doodgeslagen door wiekenkruis.

Molenaar levensgevaarlijk aan het hoofd gewond door klap van molenwiek.

Molenaarszoon dood aangetroffen bij de molen. Letsel doet vermoeden dat klap met een wiek de oorzaak is.'

En zo zijn er nog diverse variaties op te noemen, die echt wat tijd, van gebeuren doorlopen tot helaas in de zeer recente jaren.

Wees dus uiterst oplettend, vooral bij een langzaam lopende molen. Zelfs een roed, die voorgezet wordt bij het op- en afzeilen, veroorzaakt nog een flinke snee in de hoofdhuid of zelfs een lichte hersenschudding.

Stap dus altijd, indien men binnen het bereik blijft staan van de wieken, bij het op- en afzeilen naar het molenlijf en blijf hier zo dicht mogelijk tegen aan staan en kijk voortdurend naar het komende end.



PRETTIGE
FEESTDAGEN

Vu echter eerst de stelling zelf. Deze dient uiteraard in goede staat van onderhoud te zijn, zonder losliggende stellingdelen of gebroken exemplaren. Het balie-hek is in dit opzicht zo nog belangrijker, dat dit voor 100 % in orde is. Er wordt tenslotte veelvuldig tegen geleund en zelfs op gezeten. Dit kwam in vroeger jaren weinig voor, want daar was geen tijd voor, maar nu is dat wel anders. Kom je op een voor jou vreemde molen, vertrouw dan nooit blindelings op het stellinghek, maar overtuig je er van, dat het in goede staat is.

Zorg er ook voor, dat zowel in het hek als de stellingdelen, geen spijkers uitsteken. Sla deze geheel in het hout, het voorkomt onvrijwillige duiken en die kunnen soms raar uitpakken.

Een van de belangrijkste dingen, die wat de stelling betreft, op regelmatige tijden moet, en ik stel hier echt 'moet' gebeuren, is het van tijd tot tijd teren van de stellingdelen en eventueel instrooien van gemalen schelpen.

Dit is goed voor de duurzaamheid, maar ik zou haast geneigd zijn te zeggen, dat dit een gelukkige bijkomstigheid is. De reden, waarom dit regelmatig moet gebeuren, is het voorkomen van mosgroei op de delen.

Als het droog weer is merkt men hier niets van, al zien de delen enigszins groen. Maar mos is niet alleen voor het hout niet zo'n beste zaak, maar 's wee, als het heeft geregend of mistig is. Stapt men dan op de stelling en men is er niet op verdacht, dan maakt men gelijk een pracht van een dubbele Rietberger of een spagaat, goed voor een prijs op iedere turnwedstrijd! Stellingdelen, die dus glad zijn met regen of mist schreeuwen om Stockholmer teer en niet alleen voor goed onderhoud.

Molenerf

Maar niet alleen de stelling verdient i.v.m. de veiligheid het nodige onderhoud. Ook het molenerf rond een grondzeiler verdient de nodige aandacht.

Is het een erf met gras, dan dient dit regelmatig gemaaid te worden.

Lang gras trapt men plat en dat wil nog wel eens tot struikelen aanleiding geven. Tevens houdt het overdadig veel vocht vast, wat slecht is voor de touwen en/of kettingen en andere spullen, die voor het malen bij de molen nodig zijn. Lang gras rond de kruipalen, doet ze overmatig vochtig blijven en moeilijk te gebruiken om de krui- of bezetketting er omheen te leggen of af te halen. Daarnaast staat het nog erg onverzorgd.

Een molenerf met grind verdient een molenaar, die haar regelmatig harkt, anders ontstaan er kuilen en geulen, die ook aanleiding kunnen zijn tot ongemak.

Onderhoud van molenerf is de beste preventie tegen gevaarlijke situaties.

Vu gaan we weer naar de wieken en eens kijken, wat hier allemaal aan betere beveiliging gedaan kan worden.

Daar de molens niet meer zo veelvuldig malen als vroeger, treedt ook op het hout van de hekkens mosgroei op en geldt ook hier bij nat weer, dat oppassen de boodschap is bij het voorleggen van de zeilen.

Beter is ook hier van tijd tot tijd iets aan te doen door het verwijderen van de groene aanslag. Dit klusje is zeer snel te doen bij nat weer m.b.v. een goede scherpe verfkrabber. Trek vooral de loopkanten van de hekstocken goed schoon, want daar is het aanwezig zijn van mos van direct gevaar.

Controleer, vooral op een voor U vreemde molen, de toestand en kwaliteit van de heklatten. Een zwakke lat, waar doorheen getrapt wordt, kan reeds noodlottig zijn. Dit geldt zondermeer ook voor de eigen molen, maar dat moet eigenlijk een tweede natuur worden bij het opzeilen van de molen.

GELUKKIG
KERSTFEEST



Waar men vooral op moet letten naast het aanwezig zijn van mosaanslag, zijn heel kleine oranjekleurige zwammetjes, ter grootte van een chocoladehagelkorrel. Deze zwammetjes zijn een teken, dat de binnenzijde van de hekstok een voedingsbodem voor ze is en die voedingsbodem bestaat uit vermolmd hout. Dit is dus een dringend signaal om de heklát eens aan een terdege onderzoek te onderwerpen.

Controleer de heklatten ook op breukscheuren vlak langs de roede. Deze treden vooral op bij molens, die veel last hebben van zeilslag door obstakels rond de molen. Het plotseling wegklappen van een deel van het hekwerk door breuk op die plaats, was en is een bekend verschijnsel. Als men toch het wiekenkruis controleert (dat eigenlijk steeds dient te gebeuren terwijl men de zeilen voorlegt) controleer dan gelijk de borgingen van de windborden.

Een windbord, dat uitwaait, is gelijk een hakbijl. Tevens blijft er veelal weinig van het windbord over en geldt voor nieuwe is er de laatste tijd weinig.

Gerrit Pouw

VEILIGHEID OP DE MOLEN in de PRAKTIJK

In veel molens treffen we op de vangbalk vaak een betimmerde, houten kist, die is gevuld met afgedankte pen- of halssteen of stukken oud ijzer, om wat meer 'vangkracht' te leveren.

Ik heb gevaarlijke ervaringen met zulke kisten meegemaakt, daarom vind ik het wel nuttig om op dit onderwerp even in te gaan.

15 mei 1982 op een molen in het Noorden van ons land. Fraai weer, N.O. wind kracht 3, 2 volle zeilen en 2 duikertjes. Omdat de looper gebarsten is, draaide deze molen 'voor de prins'.

Ik stond op de stelling met onze instructeur en enkele 'klasgenoten' naast de staart. Toen hoorde ik zwaar gerommel vanuit de kap. Natuurlijk werd er onmiddellijk, maar voorzichtig gevangen. Ik meteen naar boven om te kijken wat er gaande was. De kist op de vangbalk was van oud hout en bezweken door de druk van de gewichten. Rotzooi op de kapvloer. Ik heb onmiddellijk een nieuwe kist gemaakt,

Een geluk bij een ongeluk is, dat de kap op het noordoosten stond, want op de Nationale Molendag, een week eerder, stond de kap op het zuidwesten..... jawel, met de vangbalk precies boven 't trapgat. En de bezoekers daar beneden.....praat me er niet van !

Nu het tweede geval. Vangbalken zijn meestal niet mooi vierkant en recht. Zo ook op deze molen, met een nieuwe kist erop. Een gaaf, rechte kist op een onzuiver gemaakte vangbalk. De vang van deze molen wordt gelicht met een kram in de vangbalk op een puntige, ijzeren duim op de achterezel. Een leerling lichtte de vang en ik zag, dat de wipstok niet in z'n gebruikelijke stand hing. Voorzichtig een kijkje genomen in de kap (gelukkig was 't trapgat niet onder....) en ja hoor, de onderrand van de kist zat op de duim en dreigde als een kroonkurk van een fles van de vangbalk gewipt te worden. Dat kan je een wiekenkruis kosten. Het is beter als er op de rechterzijkant, in dit geval met een oneffen oppervlak, een metalen plaatje gespijkerd kan worden, zodat niets ongewenst op de duim gehaakt kan worden, behalve de kram.

Martin E. van Doornik



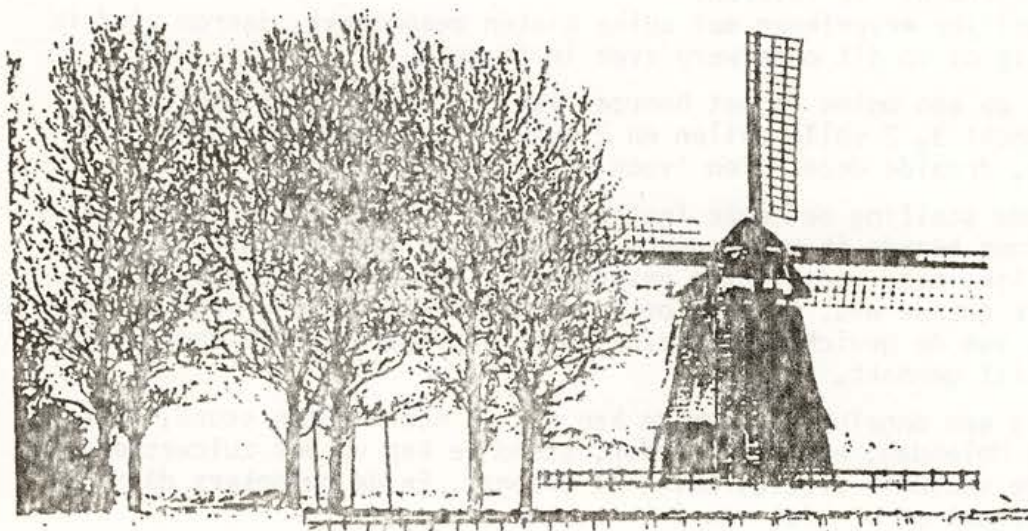
GELUKKIG
NIEUWJAAR

WATERSCHAP GROOT-GEESTMERAMBACHT

Op zaterdag 8 mei 1982 werd de Grebmolen opnieuw in werking gesteld. Het Waterschap Groot-Geestmerambacht is erin geslaagd om in de periode 1981-1982 aan deze molen de nodige werkzaamheden te verrichten, zoals het inkorten van de rolring en de overring; het maken van de geleideplaat tegen de overring; het herstellen van de kammen van het bovenwiel; het herstellen van de voeghouten; voorts zijn de volgende onderdelen vernieuwd: windpeluw, de maalstijlen, de voor- en achterkeuvelens, de lange spruit, de achterbalk, de staartbalk, de korte en lange schoren, het kruihaspel, het wiekenkruis en de heklatten.

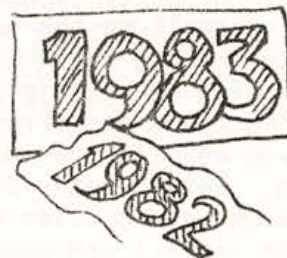
Voor genoemde werkzaamheden, die de nodige vakbekwaamheid vereisen, zijn uitgevoerd door de bij het waterschap in dienst zijnde molenaar/timmerman J.S. Borst. In het verleden zijn reeds restauratiewerkzaamheden uitgevoerd, te weten 1958, nadat de molen door brand was getroffen.

DE RESTAURATIE VAN DE GREBMOLEN IS EEN FEIT!



(De biothoepwachters "EN NU DE BOMEN NOG")

EEN
VOORSPOE-
DIG



BOEKBESPREKING

Wolken voorspellen het weer door Claus Keidel

Uitgave : Thieme, Zutphen. Prijs f 22,50 ISBN 90 03 97360 1

Weersvoorspellingen worden mede gebaseerd op de verschijnselen aan de hemel, maar weinigen lijken er het fijne van te weten.

Deze NATUURGIDS geeft een eenvoudige toelichting op het ontstaan van verschillende weersverschijnselen. Vaak zijn deze gekoppeld aan bepaalde wolkengeslachten en typische vormen daarvan.

Aan de hand van kleurenfoto's worden de wolken beschreven, hun kenmerken behandeld, hun ontstaanswijze toegelicht en vooral aandacht besteed aan hun betekenis voor het op handen zijnde weer.

De theorie is eenvoudig gehouden. Belangrijke weersystemen zoals depressies, hogedrukgebieden en fronten worden schetsmatig behandeld.

De nadruk ligt op wat er aan het uitspansel valt waar te nemen.

Dit boekje is niet te bestellen via het Gilde, maar gewoon bij de boekhandel te bestellen.

Werken met windmolens

Eerste bundel 1982

140 blz.

Van het Gild Fryske Mounders ontvingen wij een bundel informatie-materiaal betreffende diverse onderwerpen, het werken met molens betreffende.

De inhoud bestaat uit de volgende delen :

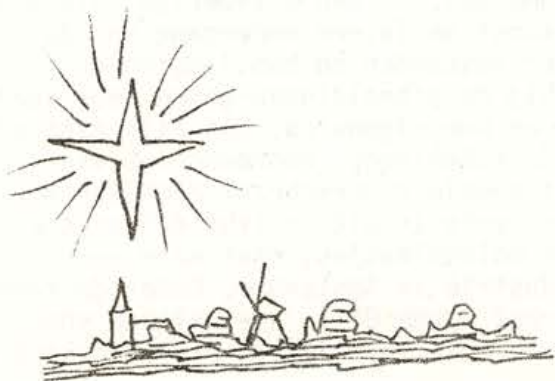
1. Bedrijfsveiligheid
2. De stelling
3. Het gevlucht
4. De vang
5. Iets over de ontwikkeling van de molen.

Jammer is, dat de goed verzorgde uitvoering, reeds veel gepubliceerd materiaal bevat. Toch staat er ook veel wetenswaardigs in.

De bundel, de eerste van een serie zo wij de indruk kregen, is te bestellen bij het Gild tegen de prijs van f 35,--, wat in vergelijking met de Gilde-Informaties relatief aan de prijszige kant is.

Friesland Bank te Joure : rek.nr. 29 80 24 934 t.n.v. Gild Fryske Mounders

Postrekeningnr. Bank : 811542 t.n.v. Friesland Bank te Joure.



PRETTIGE FEESTDAGEN



Ditmaal een bespreking van drie deeltjes in de "In de oude ansichten"-serie van de Europese Bibliotheek in Zaltbommel.

DE MOLENS VAN AMSTERDAM in oude ansichten deel 1 werd ons al een jaar geleden toegestuurd, maar door onopgehelderde redenen verscheen de bespreking ervan nog niet in de Gilde-brief. Dat maken wij dan nu goed:

Opnieuw is in de bekende serie van de Europese Bibliotheek een deeltje molenfoto's verschenen. Ditmaal willen wij er wat langer bij stilstaan, omdat het ons inziens meer historische waarde heeft dan de vele andere deeltjes in deze serie. Samensteller is namelijk bij uitstek een kenner van de Amsterdamse molens: het is Mr. J.H. van den Hoek Ostende, adj. gemeentearchivaris van Amsterdam en bestuurslid van De Hollandsche Molen.

Van den Hoek heeft zijn sporen al verdiend waar het de geschiedschrijving van Amsterdamse molens betreft; talrijke publicaties daarover in diverse tijdschriften staan al op zijn naam.

De uitvoerige inleiding van vier bladzijden geeft al aan dat aan de samenstelling van dit deeltje veel zorg is besteed. Er is ook volgens een vooropgezet plan gewerkt: dit boekje (deel 1) omvat de korenmolens en overige industriemolens in de stad zelf en in de directe omgeving die reeds vóór 1896 tot Amsterdam behoorde. Het tweede deel zal over houtzaagmolens gaan en deel 3 zal de gebieden omvatten die ná 1896 aan Amsterdam zijn toegevoegd. Veel afbeeldingen zijn afkomstig uit het gemeentearchief, waarin de samensteller als geen ander de weg kent. Maar ook uit diverse andere verzamelingen is geput. Natuurlijk zijn er foto's bij van bekende fotograven, zoals Asser en Jacob Olie. Soms is ook van een tekening gebruik gemaakt om een vroegere situatie te verduidelijken.

Nog niet eerder werd in deze serie zo'n aandacht besteed aan het weergeven van de locatie van de molens. Op het eerste schutblad is een oude kaart van Amsterdam afgedrukt, waarop met (kleine) nummertjes de afgebeelde molens staan aangegeven. In het boekje zelf is nog zesmaal een fragment van die kaart vergroot afgebeeld. Het aardige van deze kaartjes is, dat er buiten de oude stadgrens het stratenbeloop van de huidige wijken op is aangegeven, zodat iemand die Amsterdam een beetje kent, een goede indruk krijgt van de locatie. Tenslotte treft men achterin nog een register op molennaam.

Uit alles blijkt, dat de auteur zeer zorgvuldig te werk is gegaan. Terecht laakt hij in zijn inleiding ook het feit, dat in sommige boekjes molens als staande te Amsterdam worden vermeld, terwijl dat helemaal niet het geval is. Onze enige kritiek betreft een vijftal stereofoto's. Die zijn enigszins vergroot weergegeven, waardoor een normaal mens ze zonder hulpmiddel nooit en te nimmer stereo kan zien. De afstand tussen de beelden is namelijk 85 mm geworden, terwijl de pupillen van onze ogen meestal niet meer dan 68 mm uit elkaar staan. Jammer.

Al met al een boekje dat met 105 afbeeldingen voor f 32,50 een aanwinst is voor de Amsterdamse molenliteratuur.

DE MOLENS VAN AMSTERDAM in oude ansichten deel 2

Dit deel handelt geheel over de houtzaagmolens. In een uitvoerige inleiding besteed Van den Hoek aandacht aan de opkomst en latere ondergang van de zaagmolens, de verschillende typen die er bestonden en hun ligging op Amsterdams grondgebied. Onderschriften bij de afbeeldingen geven weer verdere informatie over de molens, hun omgeving en hun eigenaren. Het zijn niet alleen foto's die we aantreffen, ook enkele oude tekeningen, reproducties van schilderijen, plattegrondjes etc.... Het boekje onderscheidt zich van menig ander deeltje van andere auteurs in deze serie in dit opzicht dat er niet gestreefd is naar zomaar een serie mooie molenplaatjes, maar naar een geschiedkundig beeld van de houtzaag-industrie in Amsterdam. Onder de foto's zijn er vele van de beroemde stadsfotograaf Jacob Olie. Niet alleen voor molenliefhebbers een kostelijk boekje, maar ook voor ieder, die zijn hart aan Amsterdam heeft verpand.

In zijn inleiding gaat Van den Hoek nog even in op een probleem dat uitvoerig

In zijn inleiding gaat Van den Hoek nog even in op een probleem dat uitvoerig door Evert Smit is bestudeerd : de links- of rechtskranigheid van paltrokken. "Kranig" heeft hier niets met flink te maken, maar met de plaats van de kraan waarmee de stammen uit het water werden getrokken.

Het maakt voor het hele binnenwerk van de molen nogal wat uit of dat links of rechts is ! Bijna had Evert Smit een uitvoerige theorie hierover in een vorig nummer van "Informatie" gepubliceerd, maar hoe meer hij zich in deze materie verdiepte, des te meer kwam hij erachter dat de theorie (gebaseerd op de z.g. 'rustige-ramen-regel') niet houdbaar was. Wellicht zet de heer Smit in de toekomst toch nog eens de hele zaak uiteen, want al klopt de opgebouwde redenering niet, het blijft fascinerend dat bij de Amsterdamse paltrokken zich, in tegenstelling tot de Zaanstreek en elders, de kraan (gezien vanaf het kruirad) rechts zit.

Twee stereo-foto's zijn in dit deeltje, net als in deel 1, weer iets te groot weergegeven, waardoor het niet lukt ze stereoscopisch te bekijken.

(Overigens is dat stereo-kijken van dit soort opnamen zonder hulpmiddelen toch niet voor iedereen even gemakkelijk. Je moet het echt 'leren'. Maar als het lukt is het een openbaring).

Het boekje eindigt met een index op molennamen.

De prijs is t.o.v. deel 1 ruim 10% gestegen en bedraagt f 36,--, waarvoor U 129 bladzijden met afbeeldingen krijgt.

MOLENS IN FRIESLAND in oude ansichten deel 2

Samengesteld door D.M. Bunscoeke en P. Timmermans. Deze twee molenvrienden hebben eigenlijk al hun sporen verdiend bij de uitgave van deel 1, maar ook in deel 2 geven zij er blijk van met een enorme inzet aan het werk te zijn geweest. Er is door hen weer heel erg veel speurwerk verricht om aan zoveel mogelijk mooie foto's en uitvoerige historische bijzonderheden te komen. Het eerste dat bij het openslaan opvalt is een inlegvel getiteld "Aanvullingen en verbeteringen op deel 1". Alleen dit al wijst erop dat het de heren er niet om te doen is om snel even een ansichtenboekje op de markt te brengen. Alle opmerkingen die zij ontvingen naar aanleiding van het eerste deeltje en geconstateerde onjuistheden staan hier vermeld. Voorts een lijst van alle plaatsennamen die in deel 1 voorkwamen.

Maar dan deel 2: Op de binnenkant een kaartje van Friesland, waarop met nummers alle in dit deeltje afgebeelde molens staan aangegeven. Een erg handig hulpmiddel ! Dan een voorwoord, waarin de samenstellers uiteenzetten dat het de wens van de uitgever was om er twee deeltjes van te maken i.p.v. één dubbeldik deel. Als pleister op de wonde, zo schrijven zij, hebben zij in deel twee zoveel mogelijk de beschikbare ruimte benut door vaak twee i.p.v. één afbeelding van een molen te plaatsen. Wij vinden dat een geslaagde vondst. Weliswaar zijn die twee foto's dan natuurlijk wat kleiner, maar, juist omdat de twee opnamen vaak in verschillende tijden zijn genomen, krijgt men een aardig beeld van veranderingen in de omgeving. De in totaal 76 pagina's met afbeeldingen geven weer een prachtig beeld van veel vergane glorie. Met slechts één foto hadden wij grote moeite; een detailopname waarvan we niet goed kunnen vertellen wat het voorstelt. In ieder geval niet veel goeds, want het is genomen na een blikseminslag !

Het vermelden van de telefoonnummers van de samenstellers, met een verzoek om op- of aanmerkingen aan hen door te geven, wijst er weer op dat zij niet van plan zijn stil te gaan zitten, maar dat hun speurwerk naar de oude molenrijkdom van Friesland onverminderd doorgaat.

Prijs van dit deel 2 : f 33,75. Ook weer verkrijgbaar bij de Europese Bibliotheek of bij de boekhandel.

Eric Zwijnenberg.

*Gelukkig
Nieuwjaar*

VERKENNINGEN LANGS VLAAMSE MOLENS

Een tweedaagse tocht langs Belgische en Franse molens kan eigenlijk niet anders genoemd worden dan een verkenning. De reis is lang en de verscheidenheid aan molens groot. Voornamelijk bij de standerdmolens.

Het is ook dit type molen dat zijn oorsprong vindt in Vlaanderen.

De oudst bekende en onbetwistbare Europese windmolenvermelding dateert van 1183. Zij gaat over de molen te Wormhout, toen nog gelegen in het graafschap Vlaanderen.

De oudst bekende afbeelding van een standerdmolen is ook van Vlaamse herkomst; in de Vieil rentier d'Audenarde uit 1270 staat een tekening van de houten molen van Pamele-Oudenaarde. Hij is dwars getuigd, maar het is duidelijk een kruibare molen.

Ook zijn er tekenen, die erop wijzen, dat er in de 15e eeuw in Vlaanderen al bovenkruiers waren en dat omstreeks 1700 de eerste stenen molens in Vlaanderen werden gebouwd.

Is het verwonderlijk, dat Lieven Andriesz en Simon Stevin als Vlamingen veel bijdroegen tot verbetering van de windmolen?

Het lijkt of elke Vlaamse mulder - al dan niet in samenwerking met zijn molenbouwer - een uitvinder van gehalte was en is. Wist hij in de race met de mechanisatie niet lang gelijke tred te houden met zijn collega's van de hoogmaalterij, door zijn molen telkens maar weer uit te bouwen?

Enige voorbeelden van nog bestaande bewijzen:

Wilde een molenaar op zijn standerdmolen olie gaan slaan, dan werd deze opgevijseld en kwam in de plaats van de teerlingen een kleine molenromp -- torenkot geheten -- de standaard werd doorboord en er doorheen kwam de aandrijving voor kollergang, stampers enz. Staart en trap werden verlengd, zodat kruien op de begane grond mogelijk bleef. Het houten gevlucht bleef bereikbaar om te 'zeilen' met een vliegende stelling of schavot. Het torenkot is hoog genoeg om ook een zolder te bevatten.

Bouwde onze bekende Alfred Ronse -- ook een Vlaming -- niet een standerdmolen op de romp van een ontmantelde grondzeiler met op een hoogte van 12 meter een zwichtstelling? Jammer, dat deze in erg verval verkerende molen niet meer in staat is stroom op te wekken met zijn 12 kilowatt shunt-dynamo.

De molen van Vercruyse in Hondschote. Een standerdmolen met gesloten voet heeft een kombuis voor de buil, maar er is ook een haverpletter, reiniger en menger aanwezig. Voor het derde koppel stenen op de maalzolder -- de andere twee liggen op de steenzolder -- is geen stoel gemaakt. Geen hel dus. Over ongeveer een vierkante meter is de zolder verlaagd. Deze enge ruimte is juist groot genoeg om man en zak te bevatten. Een miniatuur luiwerk kan de zakken vanaf de meelbak omhoog brengen. Via de reeds aanwezige balkconstructie kan de mulder deze ruimte bereiken en verlaten. Voor een trapje is trouwens geen plaats. De twee reguleurs en de vangbalk hangen onder de maalzolder. Dit om ruimte te winnen.

Molenaar Deschodt senior bouwde zijn gesloten standerdmolen zolang uit tot hij aan vier zijden kombuizen had. Zo kreeg hij plaats voor een geweldige buil - steenkoppels - menger - reiniger - transporteur en verdere benodigheden. Wanneer deze Fransman een Nederlander zou zijn geweest, had hij best kans gehad op een onderscheiding voor Vernuft en Volharding. Hij kon n.l. al deze apparatuur op vier manieren aandrijven en wel met wind - stoom -- ruwoliemotor en electromotor. Deze laatste werkt nog regelmatig. Na herstel van het gevlucht kan hij binnenkort ook weer met de wind draaien. Locomobiel en eencylinder-motor zijn nog op hun plaats aanwezig tussen een respectabele verzameling molenbouwersgereedschap.

Standerdmolens met hun zware standaard. Veel is olmen-hout gebruikt en ijzer voor versteviging. Gewoonlijk onderaandrijving met een wieg (rondsel) van ijzer met dito staven. "Duidelijk ziet men, dat deze molens steeds aan de omstandigheden werden aangepast, om zodoende dienstbaar te kunnen blijven.

Het zijn waarachtige werktuigen, die een overtuigend bewijs leveren van het vernuft en de op het functionele afgestemde zienswijze van vroegere geslachten. Door de druk der omstandigheden zijn deze standerdmolens tot ware museumstukken verheven." Aldus Mevrouw De Kinderen. En zij gaat verder: "In deze streek, waar alles bij het oude schijnt te zijn gebleven, zal de liefhebber van een goed functionerende en draaiende molen misschien niet aan zijn trekken komen. Een aantal van de te bezoeken molens zijn al lang buiten bedrijf en niet meer maalvaardig. Velen van U zal de taal der eeuwen sterk aanspreken en deze zult gij ervaren in het hartland der molens in al zijn bekoorlijke charme. Laat ook Uw belangstelling uitgaan naar de mens achter de molen en gij zult onvergetelijke momenten beleven. Niet belast met de zorg voor deze molens kan men geheel opgaan in de geest van vroeger. Later zullen we beseffen, dat hier waardevolle landelijke cultuurmonumenten in nood verkeren. Gelukkig is Frans-Vlaanderen een van de weinige streken die hun eigen aard hebben bewaard. Veel mensen spreken er nog Nederlands met een Vlaams accent."

Natuurlijk staan er op deze verkenningstocht ook een aantal draaiende molens op het program. Voor informatie betreffende deelname aan deze Vlaamse molenstocht, verwijzen wij U naar hetgeen hieronder onder "MOLENBUSTOCHT" is vermeld.

Arnold Naaykens.

MOLENBUSTOCHT

Door Belgisch- en Frans-Vlaanderen op 16 en 17 APRIL 1983

Organisatie : Contactcommissie Brabant-Oost van het Gilde van Vrijwillige Molenaars en samenwerking met Mr.Dr.P. Bauters en VZW Levende Molens België.

Doel : Bezocht zullen worden:

Rupelmonde : getijmolen
 Marialoop : standerdmolen op torenkot en vliegende stelling
 Oostvleteren : standerdmolen
 Hondshoote : standerdmolen met kombuizen
 Houtkerke : standerdmolen met kombuizen en boerenmolen
 Wormhout : standerdmolen met kombuizen-molenmakersgereedschap-
 ruwoliemotor en locomobiel
 Terdegheem : grondzeiler
 Deerlijk : stellingmolen met schuifkruierwerk, balkon en
 dubbele kollergang
 Mater : standerdmolen met drie zolders
 Huise : standerdmolen
 St.Marie-
 Latem : watermolen
 Wildert : nieuwe stellingmolen

Naar gelang de tijd het toelaat, zullen meer of minder molens bezocht worden dan is aangegeven. Niet alle te bezoeken molens zijn maalvaardig.

Deelname : Maximum 50 personen en is mogelijk voor iedere Nederlandse of Belgische molenenthousiast en zijn echtgenote.

Inschrijving : In volgorde van binnenkomst van de betaling. Wie het eerst komt, het eerst maalt.

Kosten : bedragen f 135,-- per deelnemer.



Inbegrepen : Reiskosten vanaf Breda v.v. maaltijden - overnachting in een vakantie-centrum met meerdere bedden op een kamer.
Entreegelden of attentie voor de molenaar van de te bezoeken molen.

Niet inbegrepen: Verzekering -- fooi chauffeur en gebruik consumpties.

Vertrek : Vanaf het "Turfschip" aan de Chasseesingel te Breda, waar voldoende parkeergelegenheid is voor de meegebrachte auto's. Ook is opstappen mogelijk aan het N.S.station te Breda. Andere vertrekpunten zijn wellicht mogelijk na overleg.

Tijd 07.00 uur op zaterdag 16 april 1983.

Terugkeer : Op 17 april 1983 om ongeveer 21.00 uur bij de opstapplaatsen.

Meenemen : Paspoort of touristenkaart. Wat Belgische Franken.

Kerkbezoek : Is mogelijk, doch alleen in een Rooms Katholieke kerk, wegens afwezigheid van andere.

Annulering : Bij afzeggen verplicht men zich tot de betaling van :
 50% van de bijdrage bij afzeggen twee weken voor vertrek,
 80% " " " " " " een week " "
 100% " " " " " " binnen een week voor vertrek.

Inlichtingen : Bij Arnold Naaykens, Johanna van Brabantlaan 24
5081 SE Hilvarenbeek. Telefoon : 04255 - 1919.

Aanmelden : Geschiedt gelijktijdig met de betaling van de gehele kosten
op Rekeningnr. : 12.23.44.650 Rabobank Hilvarenbeek
of Postrekening : 1099163.
Beide ten name van : A.J.A.C. Naaykens, Hilvarenbeek.

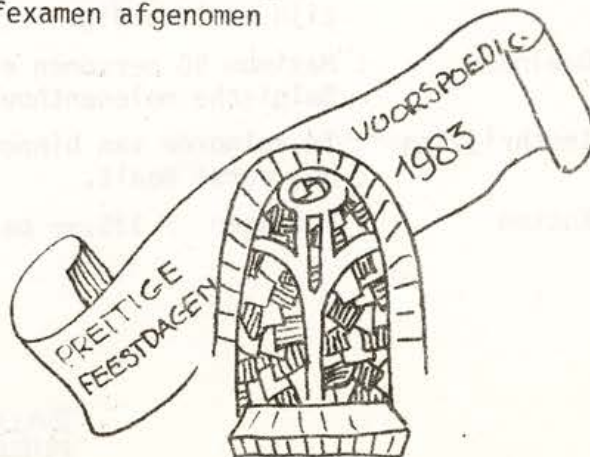
NIEUWE INSTRUCTIEMOGELIJKHEID

Van Klaas Zaal, onze contactman in Noord-Holland 1 vernamen wij dat er op de watermolen "De Groote Molen" te Schellinkhout instructie gegeven zal worden door Jan Beers, Zuiderdijk 57, 1697 KL Schellinkhout. Tel. 02293 - 3151
Tijden: zaterdagmiddag, na overleg

SLUITINGSDATUM OPGAVE VOORJAARSEXAMENS 1983

Zij, die voldoen aan de gestelde eisen en zich op willen geven voor de voorjaarsexamens Vrijwillig Molenaar, kunnen zich schriftelijk opgeven bij hun contactpersoon/commissie t/m 31 december 1982. Binnen 6 weken na die datum zal dan het proefexamen afgenomen worden door de contactpersoon/commissie. Bij Uw opgave dient tevens een verklaring van de opleidende molenaar of instructeur gevoegd te zijn.

Wij wensen U veel succes toe !



In Memoriam K. Dolman

Als een schok ging het door de molenwereld : Karel Dolman aan een hartaanval overleden. Voor de tweede maal sinds het bestaan van het Gilde, moesten de Utrechtse vrijwilligers afscheid nemen van één van de eerste geslaagden.

Op zaterdag 11 september 1982 stonden de molens van Noord-West Utrecht in de rouw voor iemand, die we gerust kunnen noemen : de nestor van de Utrechtse molens.

Tijdens de drukbezochte rouwdienst werd hij door verschillende mensen, met wie hij samenwerkte, raak getypeerd. Hij was verslingerd aan de molens.

Dat kan bij velen onder ons best als een ernstige kwaal worden opgevat. Bij Karel Dolman was dat zeker niet het geval. Hij ging niet in zijn hobby ten onder. Hij was iemand, die best zijn mening durfde geven, maar dat altijd deed op een wijze, die nooit enige verwijdering veroorzaakte.

Hij was een beminnelijk man, die geen vijanden kon hebben.

Ik denk dat hij, al viel dat niet oppervlakkig te onderkennen, veel levensblijheid kende. De wijze waarop het kleine gezin Dolman functioneerde, de verhoudingen daarbinnen, gaf hem de steun die ongetwijfeld nodig was voor het drukke leven dat hij had.

Voorals bleek, dat het molenaarsbloed ook bij zijn zoon Maarten bleek te kruipen waar het niet gaan kon, moet hem dat erg blij hebben gestemd.

Als één der eersten maalde hij als vrijwilliger op de molens van Kockengen en later Wilnis.

In een tijd, dat iedereen voor een 'molengek' als Dolman op z'n minst de schouders ophaalde, was hij al bezig zijn niet geringe kennis over honderden molens op te doen. Een opvallende kant was, dat hij altijd sprak over 'de molen van die of die', omdat hij meestal de molenaars goed kende.

Nu het erop ging lijken, dat hem meer vrije tijd ter beschikking kwam, werd die gevuld met veelvuldige bezoeken aan molens in restauratie. Hij ging zich nog verder toeleggen op zijn specialiteit: de molenhistorie.

Bij de Hollandsche Molen werd een ruimte gemaakt om een documentatie over verdwenen molens te schrijven.

In het Utrechtse hadden wij hem al een functie toebedacht in de contactcommissie. Zijn persoonlijkheid leek ons een uitstekende garantie voor het goede functioneren daarbinnen. Het heeft allemaal niet zo mogen zijn.....

Een facet van zijn leven, dat de meesten zeker niet kenden, maar dat zo geheel bij zijn persoon paste, werd ons bij de rouwdienst duidelijk.

Zo was hij voor velen in Harmelen een bemind geestelijk leidsman.

Dat hij, behalve molenkennis, ook de gave van het woord had, wisten velen van ons. Wij hebben hem gewaardeerd als busleider tijdens de jaarlijkse molenexcursies.

Dat hij deze gave niet alleen op het enge molengebied aanwendde, doch ook voor hogere zaken, maakt zijn feitelijke overlijden voor velen onbegrijpelijk.

Is het overlijden voor de molenwereld en voor vele anderen een raadsel, voor mevrouw Dolman en Maarten is deze dood als een diepe wond, die nooit geheel zal genezen. Misschien is het een troost, dat Karel voor zovelen een bijzonder mens is geweest.

Zoals mevrouw Dolman en haar zoon nog zoveel van Karel mochten verwachten, zo verwachtten wij er ook nog zoveel van.

Jan Kurver

EEN UTRECHTSE SCHILDERPARTIJ

Het zal iedereen in de molenwereld zo langzaamaan wel duidelijk zijn geworden, dat ook op molengebied het geld minder wordt. Het onderhoud aan molens is gebonden aan een maximum subsidiaal bedrag per molen. Dit bedrag moet komen van Rijk, Provincie, Gemeente en Eigenaar. Vaak komt het nog voor, dat één van deze geldgevers het af laat weten, waarna de anderen ook afhaken, waarna de molen het slachtoffer is. Ofschoon erop wordt aangedrongen de maximum onderhoudsbedragen te verhogen eventueel ten koste van grote restauraties, is het reëel besteedbaar bedrag voor molenonderhoud totaal onvoldoende. Een uitzondering vormen misschien de BHO-molens.

Voor veel molens geldt dan ook, dat ze achteruit gaan vanwege onvoldoende onderhoud.

In de kring van Utrechtse Vrijwilligers was al enkele jaren geleden het idee geopperd om zelf meer aan de molens te doen, dan een spijker in de hekken te slaan of de roeden te teren.

Nu de financiën er zo beroerd voorstaan is de keuze tussen laten doen door vaklui of door liefhebbers eigenlijk nauwelijks meer een echte keuze. De schilderkosten voor een molen zijn zo'n 8 tot 15 duizend gulden.

In onze kring werd dan ook deze zomer geprobeerd of groot schilderwerk aan de molen Broekzijdsch te Abcoude door vrijwilligers kon worden gedaan. Deze dikke achtkante poldermolen met gepotdekselde onderachtkant, wordt bewoond door D. van Vliet en familie.

We waren in de gelukkige omstandigheid, dat de bewoners al het schilderwerk, dat vanaf de grond kon worden bereikt, zelf wilden doen. Al het hoge werk was voor ons.

Allereerst viel de beslissing, dat geen grote ladder zou worden gebruikt omdat die te duur zou zijn en te onpraktisch, daar er slechts één persoon tegelijk mee kan werken.

We wilden in het begin een ploeg van zes tot acht personen. Dat kon later verminderen. We moesten dus - naar ons idee comfortabele - hangbakjes hebben met een takel aan de hoogste binnenroe of aan de achterkeuvelensbalk. Ook moest een voorziening worden gemaakt voor het schilderen van de roosterhouten en spantring etc. Daartoe werd een demontabel geheel gemaakt, dat tussen de roosterhouten door aan de kuip kon worden gehangen van boven uit.

Verder was er een takeltouw van 100 meter en vele één, twee- en drieschijfs blokken. Ook zo'n 6 trektouwen van + 25 meter en een aantal dunnere touwen om de hoge werkers van materiaal en soms lakenis (het was soms tegen de 30°) te bezorgen door dit met een emmertje op te hijsen.

Om op de korte spruit te komen werd daarop een stevig soort 'achterbalcon' gemaakt, waartegen ook de hijsbakken konden hangen, zonder het riet van de kap al te zeer te beschadigen.

Hoe krijg je vervolgens de mensen bij elkaar?

De methode van vragen in een brief werkt meestal niet, daarom belde één man steeds de mensen bij elkaar voor een bepaalde (zater)dag.

Dat bleek wel te lukken. Er kwam zelfs een vroegere Utrechtse vrijwilliger voor uit Eindhoven. Ook was er een timmerman met 'gouden handjes'.

Zo iemand is eigenlijk onmisbaar.

Al gauw bleek, wie veel of weinig hoogtevrees heeft. Er waren er twee, die met groot gemak de spruit en schoren durfden nemen. Dat zijn en blijven de lastigste onderdelen.

Het bleek zeer belangrijk, dat één persoon de leiding neemt en dus niet aan het hoge werk deelneemt, maar er vooral voor zorgt, dat steeds zoveel mogelijk mensen tegelijk bezig zijn, anders duurt alles te lang en voelt men zich overbodig.



Dat vereiste wel wat planning, omdat voor het ene deel b.v. de molen moest worden gekrooien en voor ander werk niet. Soms moest de molen in 'de rouw' of 'vreugde' staan, vanwege de takel. Dan kon er dus niet in de roede worden gewerkt of b.v. aan de baard.

Velerlei problemen deden zich voor en waren voor ons nieuw, doch werden steeds opgelost.

Het voornaamste bij dit werk was dat alles ABSOLUUT VEILIG moest gebeuren. Niemand had enige ervaring en niemand stapt zō maar op een spruit of op een in de lucht stekend deel.

Alle mensen en de molenaar van Vliet vonden, dat er geen onveilige situaties waren geweest.

Een 'snelle' beroeps-molenschilder kan een molen schilderen in 10 werkdagen. Meestal wordt wel de helft meer geschat. Dat is zo'n 120 uur.

Onze tijd lag, inclusief nogal wat uren voorbereiding, op zo'n 180 uur.

Dat was dus het hoge schilderwerk, alles één keer schilderen en spruiten en staartbalk drie keer.

Naar ons idee zou het, met deze ervaring, in ongeveer 2/3 van deze tijd kunnen. We denken dat we zo'n anderhalve molen (!) per jaar kunnen doen. De bakjes zijn speciaal gemaakt en beschikbaar.

De touwen en takels waren privé-eigendom.

In dit geval leverde De Utrechtse Molenstichting de verf en kwasten, het vertrouwen in ons, de inwendige verzorging (in uitstekende handen van mevrouw van Vliet !) en een vorstelijke 'gevulde koek' !

We denken dat dit alles overal mogelijk is, als voldaan kan worden aan enkele voorwaarden :

1. Betrouwbare spullen (men hangt hoog in de lucht)
2. Een flinke ploeg mensen, die gemotiveerd zijn (minimaal 5, liever groter en dan later wisselen)
3. Een - liefst ongekroonde - leider met technisch inzicht, die ook zorgt voor niet te lange schaft-tijden en die zich geroepen voelt e.e.a. te regelen en te organiseren.

Voor wie wil weten, hoe alles precies ging : Inlichtingen zijn te verkrijgen bij de Contactcommissie van het Gilde in Utrecht.

Jan Kurver.



WAT IS DAT VOOR EEN MOLENZAAK ?

Twee maal heeft een vreemd attribuut in het blad gestaan ter onderkenning door de lezers, waar deze molenzaak thuis hoort of waartoe het dient.

Op de eerste ontvingen wij diverse reacties, zowel op papier als mondeling uit de directe omgeving. Diverse oplossingen waren goed maar ook foutieve kwamen binnen.

Op de ROEDSLEDE of SLOF ontvingen wij als goede oplossing een berichtje van : Mevr. M. Slot-Wolterbeek Castricum

D. Veenstra Tiel

T. Oosterhuis Maartensdijk

De laatste molenzaak moet nog onthult worden voor diegenen, die hier nog vreemd tegenaan kijken. Deze molenzaak was een onderdeel uit een z.g.

'Hollander', een papierpulp-molen uit een wind- of watergedreven molen.

De naam 'Hollander' heeft deze installatie gekregen, omdat het een hollands vinding was en jaren geheim gehouden ter bescherming van de zeer florierende papierfabrikage in ons land.

Maar industriële spionage is echt niet iets uit de laatste jaren, reeds in de tijden van weleer wist men ook van wanten. Iedere papierfabrikant uit het buitenland wenste zich een 'Hollander', want daarin zat het succes van de Hollandse greep op de Europese papierhandel.

Ook hier ontvingen we goede antwoorden op en wel van :

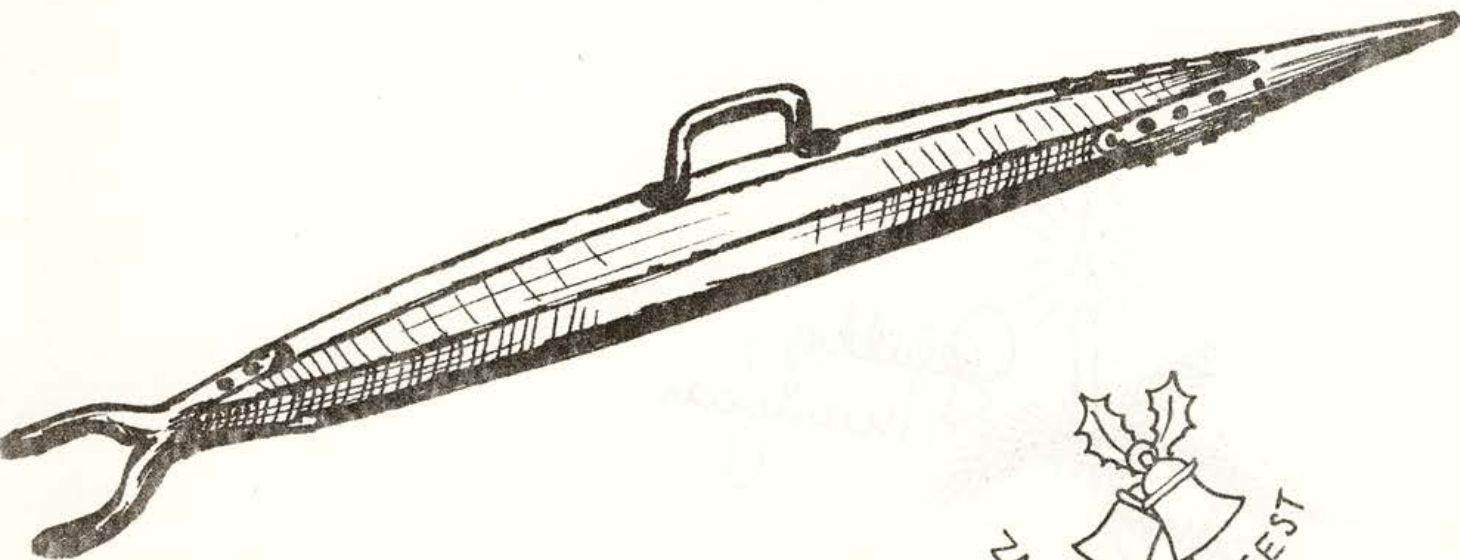
B.v.d. Linden Amsterdam

P. van Dijken Uithuizen

H. de Nie Woltersum

EN NU VOOR DECEMBER:

WIE WEET WAT DIT
VOOR MOLENZAAK IS ?



EXAMENS NAJAAR 1982

Dit najaar deden 29 kandidaten examen voor het diploma VRIJWILLIG MOLENAAR. Van deze 29 kandidaten slaagden er 22. Twee kandidaten moeten het theoretische deel van het examen nog eens over doen en vijf kandidaten het hele examen.

Donderdag, 23 september slaagden op molen "DE FRAM" te WOLTERSUM:

W.A. Kruit uit Delfzijl; T. Baars uit Eenrum en J.C. Rijkeboer uit Groningen.

Donderdag 30 september slaagden op de STANDAARDMOLEN te SPRANG-CAPELLE:

L. Meeuws uit Someren; T.W.J. Heijdra uit Veenendaal; E.A.M. van Stekelenburg uit Asten-Ommel en F.J.T. Theunissen uit Overasselt

Woensdag 6 oktober slaagden op molen "DE HERMIEN" te HARREVELD:

J.H. van Hal uit Giesbeek; J.M.T. Derksen uit Arnhem en Mevr. J.M. Arts-van Lin uit Overasselt.

Donderdag 14 oktober op de KORENMOLEN te WILNIS slaagden:

J.J. Mulder uit Assen; F. van Benthem uit Utrecht; R.F. van Zijll uit Alphen a/d Rijn; Mevr. M. Slot-Wolterbeek uit Castricum en P.A. Huygens uit Akersloot.

Donderdag 21 oktober slaagden op molen "WINDLUST" te GOUDSWAARD:

J. Slingerland uit Ter Aar en N.J.M. van Eekelen uit Heerle.

Donderdag 28 oktober slaagden op molen "DE WITTEN" te ETTEN:

A. Wijnia uit Barneveld en J. van Loenen uit Barneveld

Woensdag 3 november slaagden op molen "DE OLDE ZWARVER" te KAMPEN:

J. van de Veld uit Balkbrug; L. Boers uit Vriezenveen en M.J. Stolper uit Warnsveld.

Wij wensen al deze geslaagden succes met hun nieuwe status als GESLAAGD VRIJWILLIGER en hopen dat zij allen op de hun toevertrouwde molens een bijzondere fijne tijd zullen hebben.

NIEUWE LEDEN VAN HET GILDE

R.H. Hemelaar, Singel 79, 6584 BJ Molenhoek

A.H.L. Ludekuse, Grunder 403, 1103 HV Amsterdam Z.O.

C.G. v.d. Poel, Bickerstraat 13, 1701 ED Heerhugowaard

P.G. Visser, Waverstraat 30+32, 1079 VM Amsterdam

P. Michael, H. Chabotstraat 7, 5161 EH Sprang-Capelle

J.H.J. Geurts, Rinkveld 16, 5721 SP Asten

donateur

B.J.Th. Winterink, Zuivelweg 15, 7003 CA Doetinchem

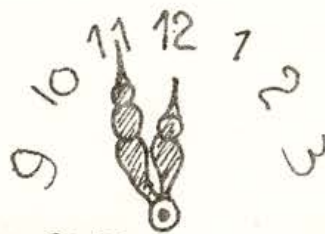
C.R. Cordes, Waterrad 46, 1613 CP Grootebroek

R.W.F. Bijl, Zwiepseweg 106, 7241 GZ Lochem

J.G. Burger, Korte Ruigeweg 12, 1751 DE Schagerbrug

J.C. van den Doel, Achterom 56, 2611 PR Delft

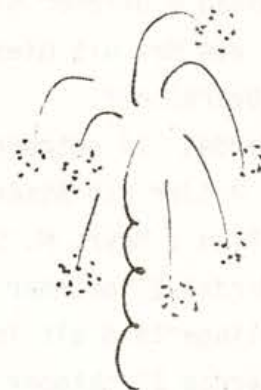
L.M.A. de Kock, Giek 4, 1276 JD Huizen



EEN GOED
UIT EINDE

Vervolg NIEUWE LEDEN VAN HET GILDE

H.S. van Trotsenburg, Eikenlaan 27, 1544 PG Zaandijk
M.P. van Deursen, Dorpsstraat 50, 5711 GP Someren
P.C. van Merriënboer, Gerard Reijnstraat 47 A, 2593 EP 's Gravenhage
O. van der Ende, Haarweg 23, 3953 BG Maarsbergen
B. Korkers, Bergschild 9 boven, 7411 EL Deventer
C. Verbiest, Wouwermanstraat 25 hs, 1071 LV Amsterdam S-donateur
H.J. Meijer, Hugo de Grootlaan 5, 7241 HL Lochem
J. Dekker, Lange Zijde 19, 2761 AZ Zevenhuizen donateur
J. Breedveld, Lekdijk 425, 2957 VE Nw.Lekkerland
Mej. M.G. Scheffer, Voorofscheweg 71, 2771 MB Boskoop
T. Kalk, Rijksweg 148, 9734 AP Groningen
Mej. J. Klinkspoor, Tichelmeesterlaan 34, 8014 LB Zwolle
M. Bijl, Zwiapseweg 106, 7241 GZ Lochem
J.C. Wikkerink, S.v. Bathstraat 10, 7121 BT Aalten
N. Meulenbergh, Molenweg 2, 4353 BE Serooskerke
E. Plooyer, Maanstraat 5 hs, 1033 VA Amsterdam.



Van nog niet alle nieuwe leden is er een aanmeldingsstrookje binnengekomen bij de ledenadministratie. Willen diegenen, die het nog niet toegestuurd hebben, dit dan alsnog doen? U kunt deze stroken toesturen aan : Postbus 1372, 1500 AJ Zaandam of naar Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden.

"DE STER" in WINSUM bemand

Hermanus Noot uit Groningen deelt ons mee, dat hij met ingang van februari 1983 "De Ster" in Winsum gaat bemalen.

Veel succes met deze molen en dat hij maar jaar op jaar aan zijn maximale draaiuren mag komen.

INSTRUCTIES OP DE PUTMOLEN TE AARLANDERVEEN

Het spijt het bestuur te moeten meedelen, dat door omstandigheden de instructie door Jaap Slingerland voorlopig gestopt moet worden. Het is dus, tot nader bericht, niet meer mogelijk op deze molen instructie te ontvangen.

Het bestuur.

*Een Voorspoedig
Nieuw jaar!*

ONGEVALLEN VERZEKERING

Personen, die in aanmerking komen voor de ongevallen-verzekering via het Gilde zijn : leden-in-opleiding, geslaagde leden, instructeurs en examinatoren (dus geen donateurs).

Zij ontvangen, tegelijk met deze Gilde-brief een acceptgirokaart voor deze persoonlijke ongevallenverzekering. Het afsluiten hiervan is niet verplicht. In het kort houdt deze verzekering in, dat bij overlijden f 20.000,-- wordt uitbetaald aan de nabestaanden en bij blijvende, algehele invaliditeit f 40.000,--. Bij blijvende, gedeeltelijke invaliditeit wordt een deel van f 40.000,-- uitgekeerd.

De bedoeling van deze uitkeringen is niet om de kosten van ziekenhuisopname en verpleging te vergoeden. Wij gaan ervan uit, dat onze leden daartegen al verzekerd zijn, hetzij via het ziekenfonds, hetzij particulier.

De ongevallenverzekering heeft gewoon tot doel een uitkering te verstrekken waaraan vaak behoefte is, omdat bijv. blijvende invaliditeit extra kosten met zich meebrengt die niet op andere wijze worden vergoed, men zijn baan kwijtraakt en daardoor minder inkomen heeft etc.

Voor leden die een behoorlijk kapitaal achter de hand hebben, of reeds een ongevallenverzekering elders hebben lopen en reeds voldoende zorg hebben gedragen voor de financiële gevolgen van overlijden voor de nabestaanden, is de Gilde-verzekering niet nodig.

De Gilde-verzekering keert altijd uit, ongeacht het feit of men elders al ongevallenverzekeringen heeft lopen.

Als men de bedragen van f 20.000,- resp. f 40.000,-- te weinig vindt, kan men de premie verdubbelen, waardoor ook de uitkeringen tweemaal zo hoog worden.

De Gilde-verzekering is van kracht voor ongevallen:

- a) tijdens het verblijf op en in de onmiddellijke omgeving van molens binnen Nederland;
- b) gedurende het komen en gaan naar en van de molen naar huis volgens de kortste weg;
- c) Alleen voor geslaagden:
tijdens het werken met de molen, d.w.z. alle werkzaamheden in verband met het doen en laten functioneren van de molen.
- d) Voor leden-in-opleiding geldt :
tijdens het werken met de molen, d.w.z. alle werkzaamheden in verband met het doen en laten functioneren, mits deze werkzaamheden worden verricht onder het toezicht van een gediptomeerd lid of een vakmolenaar.

De premie bedraagt f 20,-- per jaar. Voorwaarde is, dat U niet ouder bent dan 69 jaar en dat U gezond bent en geen lichamelijke gebreken heeft.

U dient vóór 31 januari 1983 te betalen, anders bent U daarna niet meer verzekerd !

VERMELD OP DE ACCEPTGIROKAART UW GEBOORTEDATUM !!!!!

Honderden leden bezorgen ons ieder jaar weer een heleboel opzoek-werk door deze geboortedatum niet te vermelden.

Betaling door derden:

Bij een aantal gemeenten en stichtingen was het gebruikelijk dat die de premie ongevallenverzekering (en soms ook het lidmaatschapsgeld van het Gilde) collectief betaalden. Met ingang van 1 januari 1983 is dat echter niet meer mogelijk. Het bracht voor ons veel te veel werk met zich mee. Wij moeten zo'n organisatie dan een aparte nota sturen. Vervolgens ontvangen wij een of andere 'verzamelgiro' waarop alleen het totaal-bedrag staat (meestal weer anders dan op onze nota omdat er inmiddels leden zijn afgefallen) zonder specificatie. Daarop moeten wij dan weer een brief schrijven voor wie dat bedrag was etc. De leden, die het betreft, moeten nu zelf hun contributie en/of premie ongevallenverzekering met bijgaande acceptgirokaart(en) voldoen en desgewenst zelf het geld terugvragen bij gemeente of stichting. Wij hopen, dat zij begrip hebben voor deze maatregel.

Vakmolenaars

Voor molenaars, die veel m  er draaien dan een vrijwilliger (d.w.z. meer dan eens per week, bedraagt de premie f 42,50 (mits zij ingeschreven staan bij het Gilde als instructeur of examiner).

W.A. verzekering

De premie voor de verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid is inbegrepen bij de contributie voor het Gilde. U hoeft daar dus niet apart voor te betalen.

Verdere informatie

Bij de volgende Gilde-brief zullen wij een nieuwe folder meesturen, waarin alles over de W.A.verzekering en ongevallenverzekering nog eens duidelijk staat vermeld.

MOLENBOEKEN

Er zijn enkele molenboeken te koop (nieuwe) voor Gildeleden.
Mochten er liefhebbers zijn, dan kunnen ze de door hen gewenste boeken bestellen bij de ledenadministratie.
Houdt U er wel rekening mee, dat er ook nog porto bijkomt ?!

België :

WIND, WATER, ROSMOLENS TE TIENEN	door H. Holemans	f 5,60	32 pag.
LIMBURGSE WINDMOLENS	"	f 56,--	212 pag.
MOLENS DER NOORDER- en OOSTERKEMPEN	"	f 31,80	128 pag.
MOLENS DER ZUIDERKEMPEN	"	f 28,--	126 pag.

Nederland :

IN EN OM DE GRUTTERIJ	Bernet Kempers	f 8,--	52 pag.
OLIEMOLENS	"	f 13,60	108 pag.
MOLENS IN HUN MILIEU	Egelie G.C.M.	f 10,--	77 pag.
VOLLEDIG MOLENBOEK	J.H. Harte (fascimile 1849)	f 100,--	140 pag.
MOLENS ZOALS ZIJ WAREN EN ZOALS IK ZE GEKEND HEB	door A. Sipman	f 12,--	58 pag.
MOLENBOUW	"	f 96,--	551 pag.
HELLEND SCHEPRAD	"	f 20,--	47 pag.
THEORETISCH EN PRACTISCH MOLENBOEK	G. Krook (fascimile) boek en platen	f 111,20	233 pag.
MOLENS IN GORINCHEM	A.J. Busch	f 12,--	63 pag.
STENEN POLDERMOLENS IN RIJNLAND	A.Bicker Caarten	f 34,--	111 pag.
WEESPER MOLENS	G.S. Koeman-Poel	f 28,--	168 pag.
MOLENS VAN HET NOORDERERF	S.J.v.d. Molen	f 28,--	168 pag.
MOLENS IN DRENTE	A. Bicker Caarten	f 26,--	111 pag.
DE VELUWSE PAPIERMOLEN	C.Th. Kokke	f 9,80	56 pag.
MOLENS, MILLS, M��HLEN, MOULINS	K. Woudt	f 23,60	111 pag.

Deze prijzen liggen ongeveer 20% onder de normale verkoopprijs.

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

-- bladen voor maalboekje leden-in-opleiding	gratis
-- bladen voor maalboekje geslaagde leden	gratis
-- richtlijnen voor het examen vrijwillig molenaar	gratis
-- modelcontract voor vrijwillige molenaars (2 exemplaren)	gratis
-- folder Gilde-verzekeringen	gratis
Informatie I t/m VI (algemene informatie over praktijk, zeilen, smeren, vangen, weer, onder- houd, bliksemafleider e.d.)	f 10,-- *
Informatie VII (het borgen van de molen, knopen)	" 2,50 *
Informatie VIII ● (wieksystemen algemeen)	
Informatie IX ● (wieksysteem Bilau)	
Informatie X (metaalbescherming, onweer en bliksem)	
Informatie XI ● (wieksysteem Van Riet)	
Informatie XII (opbouw wipmolen en achtkante molen)	" 7,50 *
Informatie XIII ● (wieksysteem Ten Have)	
Informatie XIV (zelfzwichtende wieken)	
Informatie XV ● (wieksysteem Fauël - fokwiek)	
Informatie XVI (waarom draaien wieken linksom, waarom hellende as, tonmolen) E. Smit	" 10,-- *
Zingende Stenen (korenmolenaarscursus) D.J. Abelskamp	" 35,-- *

De met een ● gemerkte Informaties komen in boekvorm uit.

Uitgave Kluwer Technische Boeken.

Voor leden van het Gilde van Vrijwillige Molenaars geldt een 'club-prijs' mits via het gilde besteld.

Bovengenoemde uitgaven kunnen, zolang de voorraad strekt, besteld worden door overmaking van het juiste bedrag op postgirorekening 2144780 t.n.v. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Naarden, onder vermelding van het gewenste.

AANBEVOLEN LITERATUUR

<u>Molens, Ir. F. Stokhuyzen</u>	5e herziene druk, Uitgave Fibula- Van Dishoeck Haarlem. ISBN 9022842444 f 22,50
<u>Opleiding watermolenaar</u>	Ing. J. den Besten, prijs en levering aanvragen bij Ing. J. den Besten, Vreelandseweg 12, 3632 EP Loenen a/d Vecht. Tel. 02943 - 3364
<u>Kijk op molens, J.Th. Balk</u>	Uitgave Elsevier ISBN 9010024458 f 35,--
<u>De Windmolen en zijn onderdelen, J.G. Wiessner</u>	f 30,-- *
	Postgiro 1162733 t.n.v. penningmeester Vrienden v.d. Gelderse Molen te Voorthuizen

Met een * gemerkte uitgaven zijn geprijsd inclusief verzendkosten

VRIJWILLIGE



HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS